

פרק שלישי

דין ספק תרומה

משנה א

הַתְּרוּמָה בשוגג **קְשׁוּתָהּ** וְנִמְצְאָתָה מִרְהָ וְאִינָה רְאוּיָה לְאֹכִילָהּ, או תרם **אֲבֵטִיָּהּ** וְנִמְצְאָתָה סְרוּחָהּ וגם זה אינו ראוי לאכילה, הדין הוא שמה שתרם **תְּרוּמָהּ**, וְיִחְזֹר וְיִתְרוֹם משום דשוגג קרוב למזיד הוא, שכן היה לו לטעום תחילה, לפיכך קנסוהו חכמים.

הַתְּרוּמָה חֲבִית שֶׁל יֵין על חביות יין אחרות שיש לו, וְנִמְצְאָתָה - נתברר שהחבית שתרם היא **שֶׁל חֲמִיץ, אִם יָדוּעַ שֶׁהֵיְתָה שֶׁל חֲמִיץ עַד שֶׁלֹּא תִרְמָהּ** - שקודם שתרמה היתה של חומץ - **אֵינָה תְּרוּמָה** משום שיין וחומץ הם שני מינים, ואין תורמים מין על שאינו מינו.

אִם מִשְׁתְּרַמָּה הַחֲמִיץ - שידוע שלאחר שתרם היין הפך לחומץ - **הֵרִי זֶה תְּרוּמָהּ** ויינו של כהן החמיץ.

אִם סֶפֶק ואין יודעים מתי החמיץ, תרומתו **תְּרוּמָהּ, וְיִחְזֹר וְיִתְרוֹם** משום ספק, ויתן שניהם לכהן, והכהן משלם לו דמי התרומה הראשונה¹⁵.

ומפני הספק: אם נפלה התרומה **הָרְאשׁוֹנָה** לתוך חולין, אף שאין בחולין מאה חלקים כנגדה, התערובת **אֵינָה מְדַמְעֵת בְּפָנֵי עֲצָמָהּ** שמא השנייה תרומה, וזו אינה אסורה לזרים, **וְאֵין חֵיבִין עָלֶיהָ חֲמִשׁ** אם אכלה זר, אבל קרן משלם, **וְכֵן** הדין בתרומה **הַשְּׁנִייה** אם נפלה לחולין או אכלה בפני עצמה:

משנה ב

נִפְלְגָה אַחַת מֵהֶן - משתי התרומות דלעיל לְתוֹךְ הַחֲלִין והרוב הוא חולין, **אֵינָה מְדַמְעֵתָן** ובטלה ברוב. **נִפְלְגָה הַתְּרוּמָה הַשְּׁנִייה לְמָקוֹם אֲחֵר** - לחולין אחרים, **אֵינָה מְדַמְעֵתָן**

ר' עובדיה מברטנורא מינים. ואין תורמין מזה על זה, ואין הלכה כרבי יהודה:
ג א התורם וכו'. בשוגג איירי, ואפ"ה יחזור ויתרום דהוי קרוב למזיד משום דהוה ליה [למטעמיה]: ונמצאת של חומץ כו', שהתורם מן החומץ על היין אין תרומתו תרומה, דיין וחומץ שני מינים הן: אם ספק. עד שלא תרמה החמיצה או לאחר שתרמה החמיצה: תרומה ויחזור ויתרום. ונתן שתיהן לכהן וכהן נתן לו דמי הראשונה שהיא גדולה מן השנייה שהשנייה מתמעטת כפי מה שעולה תרומת הראשונה, ולפי שהכהן הוא המוציא מחבירו ואנן קיימא לן בכל דוכתא המוציא מחבירו עליו הראיה לפיכך אינו לוקח בלא דמים אלא הקטנה וצריך שיתן לו דמי הגדולה שהיא הראשונה: הראשונה אינה מדמעת בפני עצמה. אם נפלה לפחות ממאה של חולין אין נעשית מדומע, דשמא אינה תרומה אלא השנייה היא תרומה, וכן השנייה אינה מדמעת בפני עצמה שמא הראשונה תרומה ולא השנייה: ואין חייבים עליה חומש. זר שאכל הראשונה לבדה או השנייה לבדה אינו משלם חומש כדין שאר אוכלי תרומה בשגגה:

ר' עובדיה מברטנורא
ב מודמעות בקטנה שבשתייהן.
 כשיעור השניה שהיא קטנה
 שבשתייהן, ואם יש בחולין מאה
 כנגד הקטנה אין נעשים
 מדומע, אלא נוטל מן החולין
 כשיעור אלו השתי תרומות
 שנפלו בהן ונותנן לכהן והשאר
 חולין כמו שהיו: ג תרומת
 שניהם תרומה. היינו דתרומת
 כל אחד מהן חציה תרומה
 וחציה חולין, נמצא כשתרמו
 שניהם מנ' סאין זה סאה וזה
 סאה, שלא קדשה תרומה כי
 אם חצי סאה בשל זה וחצי
 סאה בשל זה כל אחד כפי
 חלקו: אם תרם הראשון
 כשעור. אחד מנ' כשעור שנתנו
 חכמים, תרומתו תרומה. והלכה
 כרבי יוסי דלפרושי מלתייהו
 דחכמים קאתי. ואית דמפרשי
 אם תרם הראשון כשעור מה
 שתרם חברו אח"כ תרומתו
 תרומה, דחזינן דהוה ניחא ליה
 להאיך בתראה במה שתרם
 הראשון שהרי היתה דעתו
 מסכמת עמו בשיעור התרומה.
 ופירוש ראשון נראה בעיני
 עיקר: ד כמה דברים אמורים.
 הא דפליג ר"ע לעיל ואמר
 תרומת שניהם תרומה: **בשלא**
דבר. שלא נטל רשות מחבירו
 לתרום אלא תרם מדעתו: **אבל**

וגם היא בטלה ברוב¹⁶. **נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם חוּלִין**
אֶחָד, והרי אחת מהם ודאי תרומה, **מִדְּמֻעוֹת**
בְּקַטְנָה שֶׁבְּשֵׁתִייהֶן¹⁷:

משנה ג

הַשְּׁתַּפִּין שֶׁתְּרָמוּ זֶה אַחֵר זֶה ללא תיאום ביניהם,
 וכגון שמחמישים סאה תרם זה סאה בנפרד וזה סאה
 בנפרד, **רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם**
תְּרוּמָה שהואיל ולא סמכו זה על זה, מה שהפריש
 כל אחד - מחלקו הפריש, נמצאת הסאה שתרם כל
 אחד - חצייה תרומה וחצייה חולין, והרי זה מדומע,
 לכן יתנו הכל לכהן, והכהן ישלם לכל אחד דמי
 חצייה.

וְחֻכְמֵיהֶם אֹמְרִים: תְּרוּמַת הָרֵאשׁוֹן תְּרוּמָה
 ותרומת השני אינה כלום, לפי שהופרשה בטעות.

רַבִּי יוֹסִי מְפָרֵשׁ דְּבַרֵּי חֻכְמֵיהֶם וְאָמַר: אִם תְּרָם
הָרֵאשׁוֹן בְּשֵׁעוֹר של אחד מחמישים, **אֵין תְּרוּמַת**
הַשְּׁנִי תְּרוּמָה כלל, כי תרם בטעות. **וְאִם לֹא תְרָם**
הָרֵאשׁוֹן בְּשֵׁעוֹר, גם **תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה**
 כדברי רבי עקיבא, ולכן יתנו הכל לכהן, והכהן ישלם
 לכל אחד דמי השיעור המגיע לו:

משנה ד

בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שהשותפים שתרמו זה אחר
 זה, תרומת שניהם תרומה לדברי רבי עקיבא?
בְּשֵׁלָא דְּבַר הראשון, ולא נטל רשות מחברו לתרום.
אָבֵל הרשה שותף אחד לחברו לתרום, או אפילו

ביאורים והרחבות

16. מן התורה תרומה בטלה ברוב, כשאר הדברים האסורים, וחכמים חמירו בתרומה שהיא
 קודש, וגזרו שאינה בטלה אלא במאה ואחד, היינו אם יש מאה חלקים כנגדה. ומכיון שחומרה
 זו מדבריהם, בספק תרומה הקלו.

17. **פירוש:** אף בזה מקילים, כי מחשבים את דין התערובת לפי התרומה הקטנה שבשניהם.
 היינו, אם אין מאה חולין כנגד התרומה הקטנה הרי התערובת נעשית מדומע, ואסורה לזרים.
 אבל אם יש מאה חולין כנגד התרומה הקטנה, התערובת אינה נעשית מדומע, אלא נוטל מן
 החולין כשיעור שתי תרומות שנפלו לתוכן ונותנן לכהן, והשאר חולין.